Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 48 (3615) Варшава, 29 листопада 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Григорія Сподарика

Ярмарок – пів століття українського серця без поколіннєвих меж. с. 2

Жінки в люблінському гуртку: до 70-ліття заснування УСКТ. с. 8

Нагороджено українських журналісток. с. 11

ISSN 027-8254
48
9 770027 825269

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті та з фейсбук-сторінки Генерального консульства України в Ґданську

Ярмарок – пів століття українського серця без поколіннєвих меж

П'ятдесят років музики, творчості, зустрічей і спільного переживання української культури. 20-21 листопада у ґданському клубі «B90» відбувся ювілейний 50-й JarmaRock FEST. Цьогорічний фестиваль став не лише нагодою побачити виступи українських артистів, а й поверненням до історії події, яку протягом десятиліть творили кілька поколінь українців у Польщі.

За словами Петра Ярмоли, голови ґданського гуртка Об'єднання українців у Польщі та представника нинішньої команди організаторів, JarmaRock – це особливе явище, адже фестиваль залучає до спільної роботи багатьох молодих людей, навіть тих, хто не бере активної участі в повсякденному житті українських організацій. Їх об'єднує усвідомлення, що вони продовжують доробок, який протягом десятиліть творили попередні покоління.

«Шкода було б занедбати цю справу», – наголошує Петро Ярмола. Саме тому до ювілейного фестивалю запросили тих, хто причетний до його історії: колишніх організаторів, музикантів та артистів. Підготовка особливого концерту тривала цілий рік, а учасники приїхали до Ґданська з різних куточків Польщі.

Значення Ярмарку для української громади виходить далеко за межі щорічної мистецької зустрічі. Голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка нагадує, що протягом п'яти десятиліть фестиваль давав людям можливість показувати власну творчість і те, що для них важливе. Сьогодні він також допомагає поєднувати досвід українців, які зберігали свою культуру в Польщі, із сучасним мистецтвом, яке привозять артисти з України. На думку Мирослава Скірки, не варто протиставляти ці два середовища – їхня зустріч створює нову цінність. «Наше серце тут не менш гаряче, ніж українське серце в Україні», – підкреслює голова ОУП.

Про силу цієї традиції та її міжпоколіннєвий вимір говорить також Андрій Шмигельський, один з ініціаторів кабаре «Горпинка». Він відзначає високий рівень ювілейного фестивалю, але особливо тішиться тим, що молодші учасники переймають досвід попередників. Під час ювілейного виступу кабаре до сценічної роботи долучилися представники молодшого покоління, а деякі ролі символічно перейшли від батьків до синів. Для Андрія Шмигельського – це один із найважливіших сенсів таких зустрічей: «Ярмарок показує, яка це чудова справа бути українцем у Польщі». Він переконаний, що саме тут молодь може відчути зв'язок зі своєю спадщиною і потребу продовжувати цю історію.

Організатори підготували дводенну програму, у якій знайшлося місце для театру, літератури, музики, гумору та

eprasa.pl 21c7b9bf2c

сучасного українського звучання. Перший день розпочався з мистецьких і літературних акцентів. На сцені представили виставу «Текля і Параска» театру «Навпаки», а також проєкт «Імена Криму». До фестивалю повернувся Роман Гавран, пов'язаний із Ярмарком ще з 1980-х років. Глядачі почули співану поезію в програмі «Голос слова», а гумористичну частину представили кабаре «Горпинка» та «Шпиля». Музичну програму доповнили виступи Юлії Романюк, гуртів «Хутір», «Га-Гамалія», «Білі круки» та «Надія». Перший день завершився виступом «HarazD» і Jarmarock Jam.

Другий день пройшов під гаслом «Код єдності». Його центральною подією став ювілейний концерт «Разом через покоління», який зібрав артистів, пов'язаних з різними етапами історії JarmaRock FEST. На сцені виступили легендарні «Воплі Відоплясова» на чолі з Олегом Скрипкою, «Patsyki z Franeka», «Горпина», «The Ukrainian Folk», «Szarawary», «Надія», DJ Ventyk та інші виконавці. Концерт став музичною зустріччю різних поколінь і нагодою згадати тих, хто розбудовував фестиваль упродовж п'яти десятиліть.

Особливого значення ювілейному дню додала присутність генеральної консулки України в Ґданську Світлани Криси. Фестиваль відбувався під почесним патронатом Генерального консульства. Під час офіційного відкриття Світлана Криса нагадала, що 21 листопада в Україні відзначають День Гідності та Свободи, і закликала присутніх вшанувати хвилиною мовчання пам'ять українських героїв, які загинули за демократичні цінності та свободу України. Вона наголосила, що саме боротьба українців за незалежність дає змогу вільно говорити рідною мовою, розвивати культуру та передавати її наступним поколінням. Тут варто додати, що після Ярмарку, 22 листопада, в центрі Ґданська відбулася ще одна важлива для української громади подія. Активісти організації «Об'єднані Ґданськ» провели акцію, присвячену українським дітям, які стали жертвами російських злочинів. Її учасники привернули увагу до викрадення дітей російськими окупантами, примусового утримання дітей в росії та на тимчасово окупованих територіях України, а також спроб знищення їхньої української ідентичності. Під час акції лунали заклики посилити тиск на росію та притягнути винних до відповідальності. Ця ініціатива стала ще одним свідченням солідарності українців і польських громадян у підтримці дітей, які потерпають від російської агресії.

Повертаючись до фестивалю, слід згадати про виставку «Сліди часу: 50 років у серці JarmaRock FEST», присвячену історії заходу. Вона нагадала про людей, які започаткували цю подію, працювали над її розвитком і протягом десятиліть створювали неповторний характер фестивалю. Ювілей став нагодою подякувати засновникам, організаторам і всім, хто доклав зусиль до того, щоб Ярмарок став однією з найважливіших подій українського культурного життя в Польщі. Вітання організаторам та учасникам надіслала також мер Ґданська Александра Дулькевич.

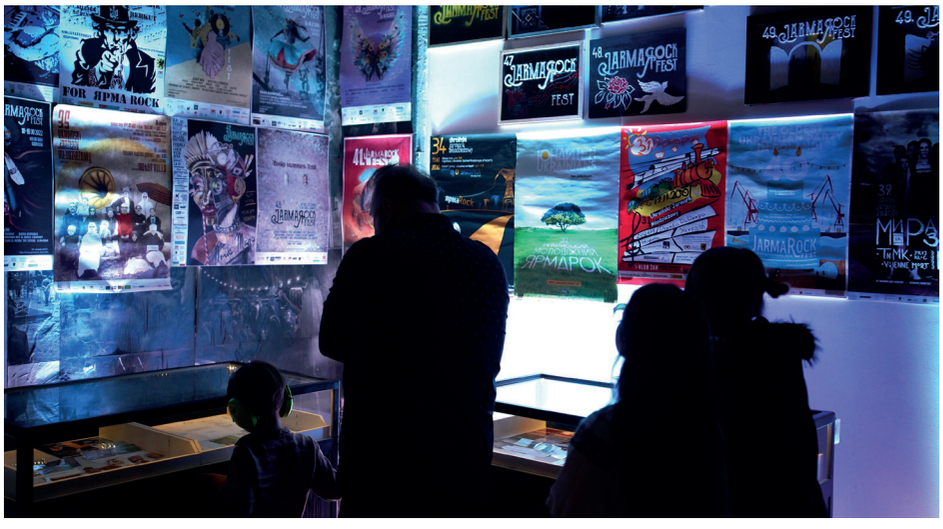

П'ятдесятий JarmaRock FEST показав, що фестиваль залишається важливим місцем зустрічі українців різних поколінь і досвідів. Тут поруч звучать голоси тих, хто десятиліттями плекав українську культуру в Польщі, і тих, хто приїхав з України та привносить у подію нові мистецькі ідеї. Тут молодь знайомиться зі спадщиною попередників, а старше покоління бачить, що започаткована ним справа має продовження. Саме в цьому полягає особлива роль Ярмарку: він допомагає зберігати мову, культуру й традиції, зміцнює українську ідентичність та дає відчуття належності до спільноти, яка має свою історію і творить її далі. ●

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Фестиваль «Традиція для майбутнього» у Валчі

Уже вчетверте відбудеться Фестиваль українських колядок «Традиція для майбутнього» у Валчі. Передбачає він два дні концертів – 12 і 13 грудня.

12 грудня на сцені Центру культури виступатимуть дитячі та молодіжні групи з Валча, Старґарда, Кошаліна, Білого Бору, Стшельців-Краєнських, Щецінка і Лемборка.

Днем після, 13 грудня, на сцені з'являться дорослі колективи, серед яких – «Лілея» з Битова та гості з України: «Смерічка» з Вижниці, «Скриня» з Чернівців, «Берегиня» та «Черемшина» з Вашківців.

Дійство проходитиме за адресою: Wałeckie Centrum Kultury, Plac Zesłańców Sybiru 3.

Фестиваль «Традиція для майбутнього» організовує фонд «Просвіта», який очолює Марко Сирник, та Центр культури у Валчі.

Концерт «Червона калина» у Мокрому

29 листопада у селі Мокре Сяніцького повіту відбудеться концерт «Червона калина».

У програмі – виступ Ансамблю пісні та танцю «Ослав'яни», місцевого гурту «Сьпіванка» та співака і митця з Мокрого Мирослава Гаврильця. Завітають теж гості з-поза селища – гурт «Лем ми» з Команчі. Під час заходу буде представлена діяльність благодійного фонду «Львів-Опір», про який розкаже його голова Ірина Кметь. Слід додати, що українці, які живуть у Сяніцькому повіті, вже не один рік співпрацюють з цією організацією, допомагаючи Україні.

У рамах концерту, який організовує Сяніцький відділ ОУП, відбудеться збір коштів на підтримку Збройних сил України та продаж картин.

Концерт, що пройде у світлиці сільської пожежної станції в Мокрому, розпочнеться о 16:00.

XIV Фестиваль української пісні ім. Ярослави Поповської

29 листопада (15:00) в Народному домі у Перемишлі відбудеться Фестиваль української пісні ім. Ярослави Поповської.

Під час заходу можна буде побачити як індивідуальні виступи, так і гурти, класи і навіть родини.

Ярослава Поповська – громадська та культурна діячка післявоєнної Перемищини. Займалася громадською роботою в Народному домі, працювала учителькою в державній музичній школі в Перемишлі. Через рік після смерті активістки її приватні заощадження стали основою створеного 1996 року Стипендіального фонду ім. Ярослави Поповської. А з 2012 року на її честь відбуваються фестивалі, організовані з коштів стипендіального фонду.

Щорічна зустріч гуртка ОУП у Вроцлаві

«Яким був наш рік? Насиченим! Час планувати нові події на 2027 рік. Хочете приєднатися до нас?» Цими запитаннями діячі Об'єднання українців у Польщі – гурток у Вроцлаві запрошують на найближчу зустріч, що пройде 28 листопада. Під час зборів підсумують теж події та ініціативи, проведені у 2026 році.

Зустріч вроцлавського гуртка ОУП відбудеться у домівці за адресою: вул. Руська 46а. Початок зборів – о 16:00.

Листопадовий випуск «Теленовин»

Листопадові «Теленовини» вийдуть у ефір в суботу, 28 листопада, о 8:25, на телеканалі TVP3.

Ми підозрюємо, що дехто з наших читачів побачить цю інформацію вже після того, як програма з'явиться в ефірі. Тому заохочуємо відвідати сайт регіонального телеканалу (regiony.tvp.pl), де ви зможете переглянути листопадовий випуск програми, а також випуски за попередні місяці.

Фото Павла Лози

Фургон з допомогою зі Старґарда

15 листопада з міста Старґард виїхав вантажний бус, придбаний волонтерами Соціальної волонтерської ініціативи «Вулик» для українських бійців.

«Завдяки Вашій жертовності машину завантажили пакетами з медикаментами, 10 дизельними нагрівачами, 10 вогнегасниками, шинами, харчами, кавою, чаєм, солодощами, засобами гігієни», – повідомили на своїй фейсбук-сторінці про успішний збір діячі старґардського гуртка ОУП.

Дякуючи всім за підтримку, члени організації водночас просять не опускати руки:

«Друзі! Не зупиняємося! Невдовзі з нашого міста в Україну поїде чергове авто. Просимо підтримати збір!»

«Кожен злотий має значення і підтримує Україну, яка бореться. Спільно можемо більше!» – закликають до подальшої підтримки зборів діячі Об'єднання зі Старґарда, які водночас є членами Старґардського комітету допомоги Україні.

Гроші на підтримку України, зокрема її захисників, можна пожертвувати на такий рахунок:

Parafia Greckokatolicka P.W. Św. Jozafata Męczennika
07 1940 1076 3014 2958 0000 0000
Призначення платежу: «**Pomoc dla Ukrainy**».
Ви також можете скористатися застосунком BLIK:
+48603440467
Призначення платежу: «**Pomoc dla Ukrainy**».

«Два народи – одне серце»

День Незалежності Польщі на високому рівні відзначив фонд Лілії Стаднік («Fundacja Integracja poprzez sztukę») у Варшаві. У стінах студії зібралися українська та польська спільноти, щоб не тільки відсвяткувати це найважливіше свято Польщі, але й для того, щоб підкреслити солідарність двох сусідніх народів. Солідарність – в інтеграції.

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Вечір розпочали хвилиною мовчання в пам'ять про трагічно загиблих у Кракові. Зі вступним словом виступили Лілія Стаднік та Лешек Ґуз.

У виконанні Яґоди Земрі урочисто прозвучав Державний гімн Польщі. А потім скрипалька чудово та майстерно виконала кілька музичних композицій.

Український вокальний гурт «Черемшина», створений при фонді Лілії Стаднік, представив широку програму з польських пісень. Це було виявом глибокої вдячності та поваги Польщі та польському народові за їхню допомогу всім, хто опинився в потребі, вигнаний війною в Україні, а також за те, що українці не тільки відчули тепло сердець, а й можуть творити та розвиватися тут.

Присутні на вечорі мали можливість насолодитися виступом учасників театральної студії «Мала сцена». Звучала поезія, пісня.

– Для мене культура – це не просто театр, література, музика чи мистецтво. Це щось значно глибше. Це пам'ять поколінь, голос наших предків, наша ідентичність. Це те, що робить нас народом, а не просто людьми, які живуть на одній землі. Я люблю українську культуру до щему в серці, – говорить засновниця студії «Мала сцена» Марія Токарчук-Руда і додає. – Люблю її за силу, за ніжність, за глибину, за непокору. За те, що її століттями намагалися знищити, заборонити, змусити замовкнути, а вона продовжувала жити: у слові, у пісні, у виставі. У кожному, хто не дозволив забути.

І навіть далеко від рідного краю можна собі не дозволити забувати про свою ідентичність. Адже для цього й створений фонд «Інтеграція через мистецтво» Лілії Стаднік – мисткині з Херсона, яка переїхала до Польщі після повномасштабного вторгнення. Для Лілії Стаднік кожна людина – талановита, тому в стінах приміщення її організації й відбуваються найрізноманітніші види занять і дозвілля.

Символічною на завершення події стала мистецька інсталяція «100 слів для Польщі». На біло-червоних паперових сердечках українці та поляки писали свої слова солідарності, розуміння, підтримки, любові. Та лейтмотивом проведеного заходу до Дня Незалежності Польщі була вдячність найближчим сусідам України.

Мирослава ОЛІЙНИК

Фото Лілії Стаднік

«Концерт української музики» в Добриводі

7 листопада у сільській світлиці в селі Добривода Гайнівського повіту на Підляшші відбувся «Концерт української музики». Це була третя спільна ініціатива Союзу українців Підляшшя (СУП), Міського осередку культури, спорту і рекреації в Кліщелях та гуртка сільських господинь у Добриводі.

Про концерт повідомлено на сайті СУП.

Захід почався від презентації театральної сценки «Сучасні внуки» на основі п'єси Миколи Рощенка «Бувало і нині» у виконанні аматорського театру з Добриводи. Артисти вже втретє представили цю виставу для ширшої публіки. Вперше показ відбувся під час Підляської української наукової конференції у 2023 році в Кліщелях. Після сценки прозвучав концерт українських пісень у виконанні артистів не лише з Підляшшя. Заспівали теж «Гілочка» з Черемхи, «Родина» з Дуб'яжина, «Ярина» з Більська, «Добрина» з Білостока, солістка Вікторія Гаць та «Два кольори» з Легіонова, що біля Варшави.

Концерт тепло прийняли місцеві жителі, які активно брали в ньому участь, співаючи разом з виконавцями українські пісні.

На завершення смачними стравами пригощали учасниці гуртка сільських господинь у Добриводі.

Фото з сайту СУП

Зустріч національних і етнічних меншин у Кракові

6 листопада в Малопольському воєводському управлінні в Кракові відбулася зустріч меншинної сторони Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин. У ній взяли участь малопольський воєвода Кшиштоф Ян Кленчар, представники маршалка Малопольського воєводства та мера Кракова. Зустріч вів співголова Спільної комісії доктор Григорій Купріянович.

Також виступили представники національних та етнічних меншин, що проживають у Малопольському воєводстві. Краківський гурток Об'єднання українців у Польщі представляли його голова Андрій Олійник та заступник Тома Комар.

Від Об'єднання лемків був заступник голови організації Григорій Суханич.

Відзначення для діячів Об'єднання з Кентшина

Ми періодично повідомляємо в нашому тижневику про чергову партію допомоги, яку надіслали до України члени кентшинського гуртка ОУП. Більше десятка таких гуманітарних вантажів вже було відправлено до України.

Цієї осені діячі гуртка були відзначені за свою роботу в міжнародному конкурсі «Разом без кордонів – Разом для України». У категорії «Добродійник року – українська організація, що працює в Польщі для України» переможцем стало Об'єднання українців у Польщі – гурток в Кентшині.

«Ми вдячні за підтримку та відданість, виявлену Україні», – написано у грамоті конкурсу. Його організували Асоціація благодійників України та Український дім у Варшаві.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 21c7b9bf2c

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала **Тетяна ДАНЮЧЕНКО**

російські ракети в Польщі

20 листопада під час масованої атаки рф на Україну на територію Польщі на відстань біля 50 км влетіли три російські ракети. Їхні уламки виявили в трьох місцях в Люблінському і Підкарпатському воєводствах. Ніхто не постраждав.

«У всіх трьох місцях – у населених пунктах Новий Ліповець (Білгорайський повіт), Рудник-над-Сяном (повіт Ніско) та Молодич (Ярославський повіт) – виявлено уламки маневрених ракет Х-101», – повідомила Окружна прокуратура в Любліні.

Польські слідчі підтвердили, що всі ракети виготовлені в IV кварталі 2026 року на заводах у селищі Дубна (Московська область, російська федерація).

Під час порушення повітряного простору Польщі російськими ракетами у повітрі перебувала бойова та розвідувальна авіація Польщі й союзників по НАТО. Зокрема винищувачі перехоплення: пара польських F-16 та пара шведських Gripen, які діяли під командуванням Об'єднаного центру повітряних операцій НАТО в німецькому Юдемі. Також: літак далекого радіолокаційного виявлення – польський Saab та нідерландський літак-заправник.

В той же час Україну 20 листопада атакували 404 дрони, 84 крилатих та невказана кількість балістичних ракет. Збройні сили України збили 94% безпілотників та крилатих ракет, балістичні цілі залишилися неураженими. Чому ж Польща не змогла збити всього три повітряні цілі?

Пояснень кілька: дія протоколів НАТО мирного часу, відкрите небо (на відміну від України, де немає цивільної авіації), короткий час для перехоплення, несприятливі погодні умови.

Як пояснив генерал Іреніуш Новак, оперативний командуючий Військовими силами Польщі, ракети не збили через складні погодні умови.

З 1 жовтня 2026 року Польща запровадила національні правила, що дозволяють збивати цілі без візуального контакту, тобто польським військовим достатньо сукупності даних радарів, відомостей від української ППО та факту знаходження об'єкта у закритій для польотів зоні (статус P) біля кордону. Також польська сторона заздалегідь отримує інформацію про рух повітряних цілей в режимі реального часу завдяки прямому доступу до даних через українську систему «Віраж-планшет».

Однак 20 листопада операцією керував Центр об'єднаних повітряних операцій НАТО. І хоча він видав пілотам, які патрулювали небо, умовний наказ на самостійне знищення повітряних цілей, однак загальні стандарти НАТО наразі діють у форматі мирного часу, а це вимагає найсуворішого підтвердження мети, щоб повністю виключити ризик ураження цивільного борту, – і саме цьому завадила негода, тож всі умови для збиття ракет виконані не були. Шведські льотчики намагалися перехопити ракету. Один пілот повідомив, що об'єкт, що спостерігається, ймовірно, є крилатою ракетою Х-101, однак ідентифікувати його візуально або оптико-електронною системою не вдалося.

Міністр оборони Польщі Владислав Косіняк-Камиш пояснив відсутність збиття тим, що час на перехоплення був дуже коротким. За словами міністра, відстань від кордону до місця падіння Х-101 складала близько 50 км, і ракета подолала його приблизно за три хвилини.

Заступник міністра оборони Польщі Цезарій Томчик зазначив, що для відкриття вогню також потрібна гарантія безпечного падіння уламків.

Аналітики американського Інституту вивчення війни (ISW) теж припустили, що польські військові могли вважати перехоплення надто небезпечним для населення. Якщо розрахункова точка падіння ракети знаходиться в незаселеному районі, її знищення над польською територією може створити додатковий ризик через падіння уламків. ISW зазначає, що рішення про застосування зброї могло залежати не лише від виявлення та ідентифікації мети, а й від оцінки можливої шкоди.

Однак протиповітряна оборона була задіяна, зазначив Косіняк-Камиш. Міністр підтвердив, що польські винищувачі та шведські Gripen несли бойове чергування, а крім того, були активовані системи Patriot в районі аеропорту Ряшів-Ясенка та біля Свідника.

Проте міністр визнав, що існуючих можливостей недостатньо для гарантованого захисту. Косіняк-Камиш оголосив про намір звернутися до НАТО з проханням виділити додаткові сили та засоби для операції, спрямованої на посилення східного флангу Альянсу. І вже на 23 листопада у штаб-квартирі НАТО в Брюсселі заплановане засідання Північноатлантичної ради, обговорення стосуватиметься порушення повітряного простору Польщі російськими ракетами.

«Найближчим часом ми отримаємо від союзників по НАТО потужну підтримку, що посилить захист нашого східного кордону», – зазначив міністр оборони Польщі Владислав Косіняк-Камиш.

Ураження російських суден, що перевозять зброю

21 листопада фінська Армія оборони виявила атаку безпілотника на російське торгове судно на захід від Суурсаарі у східній частині Фінської затоки, у міжнародних водах. Командувач прикордонної служби Фінляндії Ілля Ільїн заявив, що російське судно уразили українські безпілотники.

Український експерт, керівник проєкту Чорноморських стратегічних досліджень Андрій Клименко зазначив, що безпілотник уразив судно Sparta II, яке рф використовувала для військових операцій, зокрема для перевезення зброї із Сирії для ймовірного використання у війні проти України.

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Міністр закордонних справ Естонії Маргус Тсахкна заявив, що атака на російський сухопутний танкер у Фінській затоці є побічним наслідком самооборони України у війні, розв'язаній росією. Він запевнив, що Естонія не надавала жодній іноземній державі дозволу на використання повітряного простору чи морської акваторії країни для проведення військових операцій. За його словами, безпосередньої військової загрози для Естонії немає, і у зв'язку з інцидентом рівень військової загрози з боку росії не підвищився.

21 листопада в Калінінградській області рф оголосили повітряну тривогу. Влада заявила про відсутність загрози, при цьому в телеграм-каналах поширювали інформацію про роботу ППО в Балтійську. У соцмережах писали, що спочатку в регіоні оголосили повітряну тривогу. Згодом місцева влада заявила, що тривога була навчальною, а причиною став хибний сигнал про повітряну ціль з боку Литви. Однак менш ніж за годину сирени завили знову. Також була зафіксована робота російської ППО.

Міністр закордонних справ Литви Кястутіс Будріс відкинув причетність його країни до атаки безпілотників на російську Калінінградську область та заявив, що Литва не дозволяла використовувати свій повітряний простір для ударів по цілях рф.

Жодного офіційного визнання Києва щодо подій в Калінінградській області та Фінській затоці немає. Однак президент Володимир Зеленський підтвердив, що біля Лівії українські дрони затопили російський корвет «Меркурій» із вертольотом Ка-27 на борту і уразили російський сухопутний танкер, яким росія перевозила зброю.

«Обидва судна були законними військовими цілями для України, оскільки безпосередньо працювали на воєнні спроможності рф», – повідомила Служба безпеки України.

Україна – у великому геополітичному розкладі

Президент Володимир Зеленський заявив, що допускає проведення тристоронньої зустрічі лідерів України, США та росії на полях саміту G20, який відбудеться 14-15 грудня в Маямі. Водночас Україна поки не отримала офіційного запрошення від американської сторони.

Також Зеленський заявив, що питання членства України в НАТО продовжує підніматися на зустрічах із союзниками, але результат цього залежатиме від умов завершення війни.

«Питання НАТО піднімалося на „Коаліції охочих", зокрема Францією й іншими союзниками. Найзрозуміліші гарантії безпеки для України – це членство в НАТО. І найважливіше посилення НАТО – це взяти Україну і мати таку армію, як українська, серед союзників. Це влаштовує обидві сторони», – сказав президент.

За словами Зеленського, це питання обговорюють і з США. Втім, поки ніякого конкретного рішення немає.

Український президент повідомив, що американці вперше поставили перед Україною питання, чи готова вона вивести війська з підконтрольної частини Донбасу в обмін на членство у НАТО.

«Ми обговорюємо з партнерами цілісний безпековий пакет, який нам можуть запропонувати під час переговорів: конкретні гарантії безпеки від НАТО і ЄС, сильна українська армія – а це відповідна кількість військових, зброя, фінансова підтримка на визначений час – і Prosperity Plan, тобто План відновлення, підкріплений грошима з чіткими джерелами», – сказав Зеленський та додав, що якщо американська сторона це підтвердить разом з іншими колегами по НАТО, тоді він запитає думку у суспільства.

Нагадаємо, що цьому передували дві важливі зустрічі на найвищому рівні, які хоч і завершилися без прориву щодо завершення війни в Україні, але мали важливі дипломатичні наслідки.

10-11 листопада в Абу-Дабі пройшли переговори делегацій України, США та росії. Головним результатом зустрічі стала домовленість про обмін полоненими. Проте припинення вогню не погодили, а територіальні питання залишилися невирішеними. росія не відмовилася від територіальних вимог і запропонувала обговорювати ширшу систему європейської безпеки, зокрема відносини НАТО та рф. США погодилися обговорювати нову архітектуру європейської безпеки. Україна наполягала на участі європейців, а російська делегація відмовилася з ними зустрічатися. Представники Європи були присутні в Абу-Дабі 10-11 листопада, однак проводили окремі консультації з Україною та США.

А 19 листопада у Шеньчжені відбулася перша тристороння зустріч Дональда Трампа, владіміра путіна та Сі Цзіньпіна. Сторони підписали спільну мирну декларацію, але без конкретного плану завершення війни в Україні. За словами Дмітрія Пєскова, українська війна не була центральною темою тристоронніх переговорів, хоча її обговорювали окремо Трамп і путін.

Можна сказати, що в Абу-Дабі переговори про завершення війни фактично перейшли в площину обговорення майбутнього устрою безпеки Європи. А в Шеньчжені США, Китай і росія започаткували прямий тристоронній діалог на найвищому рівні.

В той же час Європа наполягає, що питання майбутньої архітектури безпеки континенту не можуть вирішуватися США та росією без участі європейських держав. Європейці прагнуть безпосередньої участі в наступному раунді переговорів із росією. 13 листопада президент Європейської ради Антоніу Кошта оголосив, що Європу на переговорах щодо завершення війни в Україні представлятимуть п'ять країн формату E5: Велика Британія, Франція, Німеччина, Італія та Польща, а також представники інституцій ЄС.

Після перемовин в Шеньчжені Трамп із борту свого літака несподівано зателефонував учасникам зустрічі «Коаліції охочих», яка проходила в Берліні за участю європейських лідерів і президента України Володимира Зеленського. Він зазначив, що європейські країни витрачають надто багато грошей на війну в Україні, а ці кошти можна було б спрямувати на власні потреби після завершення війни. За словами Трампа, путін нібито готовий до мирних переговорів, і європейцям варто безпосередньо долучитися до переговорів із росією.

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Роман МАТВІЙЧИНА
Фото надав автор статті

Жінки в люблінському гуртку

До 70-ліття заснування УСКТ

Артистична група УСКТ. Люблін, 1958 р.

Минає 70 років організованого українського життя в Польщі після Другої світової війни. В червні 1956 року за дозволом тогочасної державно-партійної влади ПНР засновано Українське суспільно-культурне товариство. Одним з перших почав діяльність гурток в Любліні. На його прикладі хочу пригадати важливу тему участі жінок в діяльності Товариства.

Про великі заслуги жінок в ескатівській праці давніше майже не писалося. Навіть в односторінковому додатку «Голос жінки», який був періодичною частиною «Нашого слова». Як пам'ятаю, там назагал були статті про жіночі свята, виховання дітей, моду, кулінарні рецепти. Пізніше з'явився в «НС» додаток Союзу українок в Польщі «Криниця», але в ньому, власне, також не писалося про працю жінок в гуртках. Були там радше тексти про цікавих жінок (в історії та сучасності), про арештованих і ув'язнених жінок, про заходи СУ. Часто жінки вважали свою суспільну діяльність в гуртках чимось необхідним, майже обов'язком, і не хотіли тим хвалитися. Може, тепер з перспективи часу варто пригадати їхній безцінний вклад в діяльність гуртків УСКТ на прикладі Любліна. В інших гуртках ситуація, певно, була подібна.

В перші роки існування УСКТ кількість його членів була досить велика, хоча і відносно маленька в порівнянні із загальною чисельністю українців у Польщі. Певним віддзеркаленням кількості членів Товариства був наклад тижневика «Наше слово». Тоді тираж «НС» доходив навіть до майже 17 тисяч екземплярів (зокрема велику частину становили передплатники), а сьогодні виходить лише біля 1400 примірників. В 1960-1970-х роках, хоч кількість читачів в Польщі зменшилась в порівнянні з початком, але тираж й надалі був досить великим, бо частину примірників висилали в Україну. Іншим показником чисельності членів і симпатиків Товариства був наклад «Українського календаря»: 1957 рік – 35 тисяч примірників кишенькового формату, 1958 рік – 16,5 тисяч, 1959 рік – 10 тисяч, 1971 рік – 9200, 1981 рік – 8500, 1988 рік – 6000.

Гурток УСКТ у Любліні засновано ще на початку появи Товариства. Тоді і ще в 1960-х роках він мав досить багато членів і прихильників. В той час в Любліні могло проживати навіть до двох тисяч осіб українського походження, з них більшість вже глибоко «законспірувалася» з огляду на пануючу антиукраїнську істерію. В 1970-х роках їхня кількість зменшилась, і чисельність членів гуртка була біля 90 осіб. Окрім членів, гурток мав групу напівофіційних симпатиків – понад 60 осіб. Гурток мав їхні прізвища та адреси і повідомляв про важливі події. Люди ці з різних причин не були членами, але цікавилися діяльністю і приходили на зустрічі та імпрези (обов'язково на Маланку і шевченківське свято). Біля половини членів були жінками. Їхня участь в діяльності гуртка була значною. Жінки неформально були згуртовані в 1970-х і на початку 1980-х років в жіночій секції.

Іншою призабутою неформальною частиною була в 1960-х роках в люблінському гуртку дуже активна молодіжна секція, в якій передовсім діяли студенти лю-

eprasa.pl 21c7b9bf2c

блінських вишів (голова Микола Рощенко, активісти: Юрій Чорний, Мирон Броніслав Сенюк, Мар'ян Швець та інші).

Жінки займалися активністю, поки існувала секція, а також після її організаційного занепаду. Різні форми діяльності жінок в УСКТ можна було відмітити від початків існування гуртка. В значній мірі ця діяльність була повсякденна, господарчого характеру, але також потрібна. Тоді до малої двокімнатної домівки (вул. Окопова 1) приходило багато людей. Тож часом урочисті зустрічі треба було організувати в коридорі. На шевченківське свято чи Маланку гурток винаймав більший зал. Відвідини домівки зближували людей між собою, були нагодою до нових знайомств, спільних зустрічей, особливо серед молоді, і створювали майже родинну атмосферу. Тут знайомилися майбутні подружжя, зав'язували контакти студенти і учні, які приїжджали на навчання з-поза Любліна.

Ялинка для дітей УСКТ. Люблін, січень 1958 року

Форми діяльності жінок в Любліні

Одними з перших активісток були інструкторки культурної праці Пелагія Хитрень і Світлана Павелко. Двічі в домівці УСКТ на зламі 1950-х і 1960-х років проходили курси вишивання для дівчат – їх проводили Неоніла Михальчук (взори зі Східної України) й Ірена Матвійчина (взори з Галичини). Варто пригадати також, що обидві пані в 1958 році провели розширений курс вишивання і пізніше були інструкторками в кооперативі «Дружба», який діяв в Любліні при УСКТ. Кооператив мав прибутки з господарчої діяльності та збільшував фінанси УСКТ на культурно-освітню працю, бо коштів, що виділяло Міністерство внутрішніх справ, завжди було недостатньо. Таку саму ціль мав «Ферротекс» в Перемишлі та подібний кооператив в Ольштині. Керівником люблінського кооперативу був Йосиф Строцень. Пані вишивали серветки, краватки і сорочки, які планувалося продавати в Польщі і на Заході. Подібні курси вишивання були організовані й у Перемишлі, і там також однією з форм діяльності «Ферротексу» було художнє вишивання. В домівці відкрили міні-буфет для охочих випити кави або чаю. Ініціатива, закупівля продуктів і продаж в буфеті – все це було справою рук Роми Матушевської. Пані Ромі часом допомагали дочка Беата і мама п. Стефанія Князь-Скібінська. З прибутку від буфету фінансували поточні потреби гуртка. Жінки систематично прибирали домівку і дбали про її естетичний вигляд (за власні кошти купили штори, придбали різні серветки, брали додому прати речі з домівки і народний одяг для уескатівського хору). Для домівки закупили кількадесять комплектів посуди і столових приборів.

На Маланках, які тоді організовували в Любліні щороку, продавали холодні і гарячі напої, тістечка та іншу їжу. На різні вечірки, а особливо на Святвечір, пані завжди готували тістечка, кутю і всякого роду страви. Переважно це було завдання Марії Лесів, Ольги Голдованської та Ірени Матвійчини. За допомоги жінок кілька разів організовано в Любліні виставку українських вишивок та інших мистецьких виробів (організація: Ольга Голдованська, Ірена Матвійчина, Марія Лесів, Марія Богданська). Під час виставки вишивок і картин Івана Труша в залі ТПРД наші пані чергували («дижурували»), щоб все пояснювати відвідувачам та пильнувати експонати. Організацією виставок керував Тадей Карабович.

Жінки завжди активно брали участь у відвідинах могил померлих членів і симпатиків Товариства на православному і римо-католицькому цвинтарях по вул. Липовій (Ольга Голдованська, Ванда Майдердрут, Галина Овсіцька, Ірена Матвійчина, Дарія Панас, Євгенія Ридз, Марія Богданська). Переважно з ними ходили члени правління гуртка Остап Місевич і Петро Врещ, який також фотографував ці заходи.

Майже щороку організовували популярне в той час Свято жінки (8 березня) – завжди з чаєм і тістечками. Тоді ці зустрічі користувалися великою популярністю і зацікавленням. Кілька жінок включилися в освітню діяльність гуртка і приготували доповіді: мгр. Слав'яна Йорданська – про українські думи, Марусю Чурай, українську літературу та мистецтво, мгр. Ольга Голдованська – про Марію Заньковецьку тощо. Марія Богданська і Віра Королько безплатно вишили рушники і серветки для домівки. Слав'яна Йорданська приготувала в домівці міні-виставку кольорових українських різдвяних і великодніх поштівок, які вже були популярні на Заході, а в Польщі пізніше їхнім видавництвом і розповсюдженням зайнявся Андрій Шмигельський. Декотрі пані були активними в управі гуртка: Ольга Голдованська (член правління, скарбник гуртка, член ревізійної комісії), Галина Олексюк (член правління у справах контактів з молоддю, скарбник гуртка), Рома Матушевська (член правління), Галина Паюк (член ревізійної комісії), Олена Кошель (член правління), Данута Борачук (по мужеві Матвійчина, член правління), Галина Горбовець (по мужеві Фрончек, член правління).

10.

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Закінчення з 9 сторінки

В жіночій секції в різних періодах головами були: Рома Матушевська, Ірена Матвійчина і Ольга Голдованська. Пані Рома була найбільш активною і найдовше керувала секцією, а її діяльність була найбільш ефективною. Пані були членкинями хорів і вокальних груп, які діяли при гуртку УСКТ. Зокрема співали: Валентина Рощенко, Марія Богданська, Муза Шандрук, Ванда Майдердрут, Олена Кошель. Інші пані з хору не були формально членами УСКТ: Євгенія Ридз, Ірена Возняк, Ірена Скіба, Христина Жепінська. Принагідно з хором виступали дівчата Іда Шандрук і Ганя Лесів. При нагоді варто згадати також диригентів та опікунів хорів і музичних груп: Андрій Хамратович, Остап Місевич, Йосип Курочко (приїздив в Люблін), Панфіл Лобачевський (приїздив в Люблін), Іван Ігнатюк. В цій справі пізніше запам'ятався також Володимир Волосюк. На початку діяльності хору співала в ньому Вєслава Бандира. Однак залишилася вона в історії люблінського гуртка передовсім через роботу в Польському радіо Люблін, де була штатним працівником до 1968 року (до виїзду до Вроцлава). Вона формально керувала українськими радіопередачами з Любліна, брала участь в редакторській праці і була диктором та – що важливо – відповідала за зміст, а це було значимо в часи посиленої цензури. Редактором був Ілля Матвійчина (в 1967 році його замінив Іван Ігнатюк). На початку в створенні радіопередач також брала участь пані Марія Шпорлюк (мама професора Романа Шпорлюка). Часом в «НС» з'являлися статті, авторками яких були пані з люблінського гуртка, зокрема С. Йорданська, Д. Борачук, О. Голдованська і Г. Горбовець. Можна пригадати, наприклад, текст Ірени Матвійчини про українські вишивки (№ 34/1959).

Хор УСКТ Люблін, 1981 р. Сидять зліва-направо: Остап Місевич, Володимир Дзюбановський і диригент Андрій Хамратович

Власне, вся діяльність жінок була суспільною. Їхня спільна праця приносила ефект і сатисфакцію. Часами за символічні гроші функцію опікуна домівки («świetlicowego») виконували Богданна Вербівська і Анна Ігнатюк. Суспільна праця жінок була належно доцінена, і за свою діяльність для Товариства деякі пані були нагороджені почесними грамотами: з нагоди 25-ліття УСКТ – Марія Богданська, Галина Олексюк та Ірена Матвійчина, з нагоди 30-ліття – Ольга Голдованська, Слав'яна Йорданська, Ірена Матвійчина та Галина Паюк. Треба також згадати інших активісток гуртка – Марію Лесів, Валентину Рощенко, Галину і Ірену Баб'яж, Галину Олексюк, Ніну Дацюк і д-р наук Любу Більчук. В 1980-х роках до ескатівської діяльності, зокрема в роботу з молоддю, була залучена Катерина Дарвай-Дробко. Не можна забути і про активну діяльність серед українців Любліна пані Галини Криванської-Овсіцької, колишньої учительки і вихователькі з українського педліцею в Бартошицях, яка успадкувала потребу діяти від своєї мами – Ольги Криванської-Загребельної (відомої діячки гуртка УСКТ в Лодзі). До домівки приходили: Віра Ващук, лікарка Ірена Дзюбановська-Мазур, Єва Дудра, Надія Галь, Євгенія Дудра, Надія Пушкарська (з дому Галь), Ольга Овсіцька-Ананіч, Ніна Дацюк та інші пані. Сьогодні більшість згаданих жінок вже відійшла до вічності, а всі події поволі відходять в забуття, тож хотілося пригадати цю частину діяльності УСКТ. Властиво, вже майже немає кому про ті справи пам'ятати, тому нехай їхні імена залишаться в писаній історії.

Певним документом є архівні фотографії. На фото 1958 року на роздачі різдвяних подарунків для дітей членів Товариства їх було майже 30, а вже в 1970-х роках, мабуть, залишилися тільки Зенон Дудра і я. На світлині з курсу вишивання при кооперативі «Дружба» в Любліні в червні 1958 року видно майже 20 учасниць. В 1970-х роках членкинями УСКТ були вже тільки дві інструкторки. Посилена асиміляція і побоювання були наслідками акції «Вісла» і антиукраїнської атмосфери в Польщі. Сьогодні в Любліні гурток ОУП (наступник УСКТ) не існує віддавна. Члени розділилися і свою активність (або тільки організаційну присутність) перенесли до обох віросповідних громад та в малій частині до місцевого Українського товариства. Варто, однак, згадати, що мила і майже родинна атмосфера в гуртку УСКТ панувала завдяки правлінню гуртка, а передовсім його багатолітньому голові д-ру Миколі Рощенкові. В гуртку була міжконфесійна толерантність, та й невіруючі, мабуть, добре там себе почували, бо гуртували нас культурні і патріотичні справи.

Після організаційного переходу УСКТ в ОУП частина українців в Польщі критикувала колишнє Товариство. Нещодавно з'явилася книжка «Paradoks istnienia» про приватну кореспонденцію професора Михайла Лесіва з професором Романом Шпорлюком. В одному з листів у 2010 році проф. Лесів пише: «Я стараюся трохи боронити УСКТ, бо у таких обставинах, які тоді були, воно почерез хоч би "Наше слово", "Нашу культуру", чи "Український календар" зробило для України немало». На це проф. Шпорлюк з-за океану відписав: «Згоден з Тобою – УСКТ треба боронити – які були тоді альтернативи?» Так оцінили УСКТ два науковці світового формату. ●

Автор був заступником голови гуртка і членом правління гуртка в Любліні. Ці спогади в значній частині спираються на його свідчення, передані 1993 року до Українського архіву у Варшаві, який провадив Євген Місило.

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Степан МІГУС

Нагороджено українських журналісток

Українська журналістка з Миколаївщини Тетяна Бакоцька
Фото з фейсбук-сторінки sestry.eu

Ярослава Хруник одержує орден від віцеміністра культури
Фото Радіо Ольштин

Воєнна біженка з причорноморської Миколаївщини, українська журналістка Тетяна Бакоцька та редакція порталу «Сестри», з якою вона співпрацює, а також Ярослава Хруник, журналістка та редакторка українських передач в Радіо Ольштин приблизно від початку 80-х років минулого століття, за свою копітку і творчу роботу нещодавно стали лауреатками нагород. Тетяна Бакоцька, яка з двома своїми дітьми знайшла пристановище в Ольштині, була відзначена 17 жовтня на XVII Журналістському конкурсі імені Северина Пєнєнжного Нагородою свободи слова імені ксьондза Бенедикта Пшерацького. Премію за свободу слова фінансував адвокат Лех Обара. Конкурс організував Вармінсько-Мазурський відділ Асоціації польських журналістів.

Для Тетяни Бакоцької свобода слова – це щоденна робота її редакції, що розповідає історію війни та людей, яких ця війна розкидала по всьому світу. Сама журналістка, рятуючи дітей, мусила тікати до Польщі. Війна теж забрала її чоловіка Руслана Ходу, який віддав життя за Україну.

Як було зазначено, Тетяна Бакоцька працює журналісткою польсько-українського порталу «Сестри», який теж здобув відзнаку. Журналістка отримала диплом за висвітлювання проблем воєнних біженців на Вармії й Мазурах та українсько-польських відносин під час війни. Жінка – родом з Миколаївщини. Від 2005 до 2022 року працювала на «Суспільному мовленні». Після початку повномасштабного вторгнення виїхала до Польщі. До команди міжнародного онлайн-видання «Сестри» приєдналася у вересні 2023 року. Там вона публікує репортажі та аналітичні статті про адаптацію українських жінок і дітей у польських містах, зокрема проблеми булінгу та інтеграції в школах і дитсадках, медицину, психологічну підтримку й використання культури як способу подолання воєнних травм. Журналістка розповідає про локальні волонтерські ініціативи, досліджує тему історичної пам'яті, спадщини, культурних зв'язків і збереження національної ідентичності.

– У своїх матеріалах для порталу «Сестри» я висвітлюю також, як нащадки українців, яких переселили на північ і захід Польщі під час акції «Вісла», активно допомагають ЗСУ, – підкреслила вона під час врочистого вручення нагород. – Доглибно аналізую яким чином українській громаді на Вармії й Мазурах вдалося зберегти національну ідентичність, рідну мову та свою віру і як цей досвід допоміг підготуватися до прийому воєнних біженців, як відбувалася інтеграція біженців до «старої громади» та як це вплине на майбутнє регіону.

Тетяна Бакоцька зафіксувала понад 200 історій: від повсякденних конфліктів і принижень до зламів ідентичності, досвіду сексуального насильства та моральних дилем співжиття жертв і носіїв проросійських поглядів під одним дахом. За словами журналістки, це унікальні свідчення про війну й долі цивільних людей, які випадково опинилися в Польщі.

Тим часом журналістка Польського радіо Ольштин Ярослава Хруник була нагороджена бронзовою медаллю «За заслуги в культурі Gloria Artis» від Міністерства культури й національної спадщини Республіки Польща. Це одна з найвищих відзнак, яку міністр культури та національної спадщини присуджує особам, що зробили винятковий внесок у культуру, її охорону та популяризацію національної спадщини.

12-13.

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Володимир РОМАНЧУК,
Ґданськ-Берлін

Про створення Ярмарку

«Молодіжний ярмарок» виник зовсім випадково і, мабуть, для всіх несподівано. А що найважливіше – в його створенні молодь не відіграла такої важливої ролі, як можна подумати з назви події.

Маловідомим, а для більшості, певно, несподіваним буде те, що ярмаркові події почались з ініціативи Павла Кремінського. А його в той час не можна вже було зарахувати до молоді (тоді мав, запевне, після 40). Він був довголітнім, невтомним головою Воєводського правління УСКТ. Молодші бувало критикували пана Павла, але кожного разу на Воєводській конференції вибирали його головою, бо не було кращих кандидатів. Тоді в ґданському УСКТ панувала справжня демократія, і не треба було ніякого тиску, щоб вибрати того, на кого вкаже народ.

Добрим звичаєм Кремінського було проведення в ґданській світлиці УСКТ (тоді за адресою Длуґі Тарґ 8-10) щотижневих зборів активістів – хто прийшов того вечора до світлиці, той міг брати участь в зборах. Збори, які відбувались на початку жовтня (бо тоді приходили вже студенти), як звичайно, були присвячені осіннім подіям. На думку голови, потрібно було організувати осінній концерт, і виникло питання, яку дати йому назву, щоб притягнути якнайбільше молоді.

Після бурхливої дискусії, в якій траплялись різні пропозиції, присутні погодились, щоб осінній захід звався «Молодіжний ярмарок». Назва показувала вже загальний характер події. Йшлося про те, щоб було більше учасників «з терену» зі своєю власною програмою. Після художньо-розважальної частини мала відбуватись цілонічна танцювальна забава. Пропозиції організаторів несподівано добре сприйняли учасники – як самодіяльні гурти, так і окремі виконавці, які з'їжджались майже з усієї Польщі. А пізніше – навіть з України, наприклад, гурт Олега Кульчицького зі здібним солістом Ігорем Богданом. Стрілецькі пісні зі Львова сприймались в Ґданську з великим ентузіазмом.

До речі, не всі осінні зустрічі, звані «Ярмарками», відбувались в Ґданську. Так було на початку, бо керівник Молодіжного дому культури в периферійній дільниці Ґданськ-Оруня погодився надати зал безплатно. Потім був ще зал Електромеханічного технікуму – вже більший і ближче до центру міста. Але, певно, найбільше «Ярмарків» відбувалось в аулі Вищої економічної школи в Сопоті (пізніше – Університету). Там дозволено було провести цю українську подію навіть в час студентського страйку (1980 рік), коли всі заняття були відмінені. Про це інформував перед початком програми представник студентського Страйкового комітету. Одночасно просив присутню публіку вшанувати рішення студентів і поводитись спокійно. Молодіжна українська публіка, видно, показала себе добре, бо наступні «Ярмарки» відбувались також там.

Велику популярність мали кабаре-гурти, які критикували часом керівні органи УСКТ. Запам'яталась подія з активістами з Ольштина, які підготували критику тодішнього голови Головного правління УСКТ. Він звався Євген Кохан і мешкав у Гіжицьку на терені Ольштинського воєводства. Тоді якраз приїхав на «Ярмарок» і сидів у першому ряду. Ольштиняни зі сцени заспівали популярний польський шлягер «Як сє маш коханє, повєдз цо зостало з наших мажень, повєдз кєди знову цє зобаче», при цьому дивились промовисто на Кохана. Люди в залі ревіли від сміху, але Кохану, певно, не було смішно.

Продовження з 11 сторінки

Ярослава Хруник багато років залишається відданою послідовній журналістській, соціально-культурній та культурній роботі. Від початку 80-х років вона створює спільно з іншими та веде радіопрограми українською мовою в Радіо Ольштин, що документують життя української меншини на Вармії та Мазурах ще від 1958 року.

– Медаль «Gloria Artis» – це дуже важливе визнання, хоч, чесно кажучи, я нічого не роблю заради нагород, – зізнається журналістка. – Я роблю це, бо мені подобається. Я роблю це, бо така діяльність приносить мені радість, і це приносить певну користь – навіть задоволення – іншим, зокрема численним українцям, які живуть в цьому регіоні. Я дуже ціную цю відзнаку. Для мене важливо, що хтось визнав мою роботу, я б сказала, на низовому рівні.

Ярослава Хруник не лише працює на Радіо Ольштин. Вона також співорганізовує та проводить багато культурних заходів, які не просто підтримують ідентичність української меншини на Вармії та Мазурах, але й створюють простір для діалогу та зустрічей різних культур.

Додамо, що XVII Журналістський конкурс імені Северина Пєнєнжного приніс не тільки журналістській спільноті декілька приводів для гордості. По-перше, на конкурсі були також відзначені особи, пов'язані з Вармінсько-Мазурським університетом. По-друге, під час церемонії, організованої Вармінсько-Мазурським відділом Асоціації польських журналістів, викладачі університету професор Ярослав Рубача та професор Марек Соколовський отримали медалі «За заслуги в культурі Gloria Artis» від заступника міністра культури РП Мацея Врубеля.

Загалом на Конкурс Северина Пєнєнжного було подано тридцять сім робіт, які підготували шістнадцять авторів. Журі, до складу якого входили переважно представники ВМУ, оцінювало різноманітні журналістські форми, від статей у пресі та репортажів до радіопрограм, подкастів та телевізійних матеріалів. Головні нагороди конкурсу розділили Александра Тхужевська з порталу «NaTemat», яка представляє, зокрема, матеріали про атаки на українців, спричинені радикально-правими силами й прихильниками путіна, та Артур Каліцький з TVP3 Olsztyn.

→

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Через той вдалий жарт виникла халепа для аматорських груп. Повідомив про це Олег Романко, тоді з Перемишля. Їм цензор відмовив у затвердженні програми, бо вони не отримали згоди Головного правління УСКТ. Виявилось, що Кохан як голова Головного правління організації звернувся з листом до головного відділу цензури, щоб затверджували програму української групи лише тоді, як буде на неї згода ГП УСКТ. То була вже «подвійна» цензура, яка викликала багато спротиву з боку активістів. То все діялось за часів комуни, і тоді кожен виступ на сцені мусив мати згоду цензури. Такі події погіршували діяльність аматорських груп, але не були вже в змозі припинити «Ярмарків». Захід набрав популярності серед глядачів і виконавців.

За нагоди «Ярмарки» зачіпали також політику. Так, наприклад, на «Ярмарку» в листопаді 1981 року відбулась якби напівконспіраційна зустріч молодих активістів з цілої Польщі щодо потреби реформи УСКТ і зміни статуту. Подія проходила в окремому приміщенні незалежно від головного заходу. Всі, хто взяв слово, виступили за проведення надзвичайного з'їзду УСКТ. Головним ведучим був молодий суддя зі Щеціна Степан Колосівський. Можливо, навіть було встановлено якісь терміни, але ідея не мала шансу на реалізацію, бо за кілька тижнів у Польщі було введено воєнний стан і заборонено тимчасово діяльність всіх організацій.

На ґданських «Ярмарках» виступали різні гурти з усієї країни, серед інших – «Чумаки» зі Щеціна і кабаре з Перемишля. Тут був важливий не художній рівень, а виступ на сцені з гумором. Наприклад, ґданські студенти розважили глядачів показом фрагментів балету «Лебедине озеро». Шерег лебедів представляли самі хлопці в балетних спідничках, яких провадив Степан Мороз. Він мав волохаті ноги і був «przy kości» («в тілі»). Сам його вигляд викликав багато веселощів. Артисти поводили себе поважно, якби були в правдивому балеті, що лише додавало доброго гумору глядачам, а деякі балетні кроки вказували виразно на початківців.

Організація «Ярмарків» вимагала від ґданських активістів немало зусиль. На певному етапі багато енергії вкладав у підготовчі заходи Ігор Поливко *(на фото зліва)*, фізик, науковий працівник Медичної академії в Ґданську. Він писав тексти, проводив з молодшими виконавцями проби й виступав на сцені. Свою залученість проявляли також Мирон Кертичак, пізніший голова ОУП, а тоді студентський діяч в Ґданську, Богдан Путько, студент з Ґданська, та багато інших активістів міста і різних місцевостей Польщі. Ще й досі можна почути, наприклад, в Тшеб'ятові від поважних вже діячів, як Дарія Вальницька, слова захоплення ґданськими «Ярмарками».

Тоді, коли в Ґданську велись перші дискусії про ярмаркову ідею, нікому з присутніх на зустрічі не приходило до голови, що задум буде продовжуватись пів віку(!). У той час йшлося про назву і характер найбільшої осінньої події. Дуже змінились часи, люди, політика, а «Ярмарки» надалі існують, хоча також змінився їхній характер (на який нарікають колишні активісти – тепер це старші люди, багато з яких вже відійшло у вічність). Можливо, «Ярмарки» будуть ще існувати й у подальші десятиліття… ●

– На мою думку, сила журналістики полягає в турботі про інших, – наголосила після відзначення Александра Тхужевська. – Кожна людина варта того, щоб розповісти свою історію.

Своєю чергою Артур Каліцький отримав відзнаку журі за свої зрілі журналістські навички та соціальну чутливість, які були продемонстровані в програмі «Moje Miejsce» («Моє місце»), що транслювалася на TVP3 Olsztyn. У категорії «Молодий журналіст» був відзначений Марек Левінський, що працює на Радіо Ольштин.

Конкурс заснували ще 2010 року, щоб вшанувати пам'ять польського журналіста Северина Пєнєнжного, який у 1918-1939 роках видавав в Ольштині щоденник «Gazeta Olsztyńska». У 1939 році гітлерівці заарештували Северина Пєнєнжного, а редакцію підірвали. У 1940 році журналіста розстріляли в концтаборі Гогенбрух.

«У сучасному українському контексті його доля перегукується з долями журналістів, митців та громадських діячів, які загинули від рук російських загарбників за свою громадянську позицію. І ця пам'ять про журналістську відданість Пєнєнжного, який був батьком, чоловіком, але пожертвував життям, бо до останнього писав і видавав новини для своєї громади, – нині як міст між нашими народами», – написала для своєї редакції нагороджена Тетяна Бакоцька. Вона також зауважила, що стала першою в історії конкурсу журналісткою з українським громадянством, якій журі присудило нагороду. На її думку, це свідчить про солідарність досвідів: Польща хоче показати українському читачеві, що боротьба проти тоталітарного агресора за мову й культуру об'єднує історичний досвід поляків та нинішній українців.

Тетяна Бакоцька сказала після нагородження, що для неї ця відзнака також є підтвердженням важливості порталу «Сестри».

– А для тисяч біженців, які зараз живуть у Вармінсько-Мазурському воєводстві, це є нагадуванням: земля, де вони знайшли прихисток, також має глибоку історію боротьби за свою мову, свободу та право називатися собою, – додала журналістка. ●

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Політ Дніпрової Чайки над хвилями часу

Відома і водночас невідома письменниця з милозвучним псевдонімом Чайка Дніпрова народилася 1 листопада 1860 року у родині священника у селі Карлівка Херсонської губернії (нині селище Зелений Яр Миколаївської області).

Саме тут, на південних теренах України, де є простір для вільного польоту думки і слова, пройшли дитинство та юність майбутньої письменниці, яка змалечку закохалась у рідний край, народні традиції, українську мову. Здібна до науки дівчина рано почала читати, у восьмирічному віці батьки віддали її навчатися до Херсонської жіночої гімназії. Однак під час навчання дівчина тяжко захворіла на кір та бронхіт і майже втратила зір. Після одужання (хоча на все життя залишилась короткозорою) Чайка Дніпрова продовжила навчання в Одеській приватній жіночій гімназії, де готували педагогів. На канікули приїжджала до батьків і до родичів у Голу Пристань, Збур'ївку, Олешки. У 18 років молода педагогиня починає викладати українську (російську) мову та історію приватно, пізніше у 1884 році стає вчителькою в Одеській приватній жіночій гімназії, яку сама закінчила. У цей період у часописах «Нива», «Зоря», «Правда» з'являються її перші поезії «Україно моя мила», «Думка», «Батьку щирий».

Батько – отець Олексій Березін – мав парафію у церкві Різдва Пресвятої Богородиці, опікувався освітою дочки та прищепив любов до фольклору. Мама – Наталка Угринович – вела свій родовід від славетного козацького роду. В родині було ще два брати і сестра. Справжнє ім'я поетеси – Людмила Березіна, а псевдонім Чайка Дніпрова з'явився на початку письменницького шляху – у 1885 році. Дослідники її біографії стверджують, що образ вільної чайки виник у Людмили ще в дитинстві під впливом чумацької народної пісні «Ой, горе тій чайці», яку любив наспівувати батько. Цим псевдонімом уперше авторка підписала вірші «Вісточка» і «Пісня», а також оповідання «Знахарка», в основі сюжетів – драматичні історії про долі місцевих рибалок і моряків, близькі до фольклорного жанру.

Формування основ національної свідомості

У сімейному колі, зокрема від матері, Чайка Дніпрова чула розповіді про історичне минуле українського народу, про козацькі походи, що мало колосальний вплив на її національну самосвідомість. Дитинство та юність письменниці пройшли в селах і містечках півдня України, що стало життєдайним ґрунтом для формування її національних переконань, любові до рідного краю, українського слова, національних традицій. З юних років вона захоплюється творами Тараса Шевченка, цікавиться історичними працями Антоновича, Куліша, Яворницького, знайомиться з етнографічними розвідками Гнатюка, Драгоманова, Комарова, Чубинського. Досить швидко для себе вона усвідомлює, що є така нація – українці, а тому, не вагаючись, гордо себе позиціонує: «Знаю тепер, що я українка, а не росіянка: ніякі лихоліття, слова й події Великої Росії не хвилюють мого серця так, як історія України, ніякий спів не знаходить такого відгомону в мене в душі, як український, ні за кого не болить так серце, як за її помилки, її виразки – відлунюють стогоном у мене в душі. І чим більше бачу в її історії помилок, недоліків, тим палкіше люблю її». Саме батькові завдячує Чайка Дніпрова тим, що розкрив перед нею неозорий простір з перлин українського фольклору та культури. Хоча батько був з російської сільської інтелігенції. Теплі дитячі спогади про батька виринають із безтурботного минулого й огортають образністю мови: «Батько мій був веселий, гостинний і до всього прихильний. Через таку вдачу він був ходячою збіркою фольклору. Од нього у мене напровесні життя з'явилася охота до пісень, казок, усяких словесних узорів нашої мови. Книги, поезія, спів, усякий фольклорний матеріал зробилися моєю насолодою». Викладаючи у школі російську мову, сама активно вчила і поглиблювала знання з української, стала на захист культури, мови, народу. Перекладала українською поезії Олександра Пушкіна, Михайла Лермонтова, Джорджа Байрона. Діяла рішуче – від слів переходила до діла. У 1881 році педагогиня стала делегаткою вчительського з'їзду в Херсоні, на якому активно підтримала ухвалу про «викладання в школі на рідній мові народу». Із цією тезою неодноразово виступала на зборах викладачів та науковців.

Співоча душа Півдня

Чайка Дніпрова мала гарний музичний слух: могла бездоганно повторити будь-яку почуту пісню, наспівати мелодію, до того ж знала безліч казок, дум, легенд націо-

eprasa.pl 21c7b9bf2c

нального спрямування. Упродовж довгих років співпрацювала з основоположником української музики Миколою Лисенком. Саме на лібрето Дніпрової Чайки композитор створив свої три дитячі опери, які були написані у 1888-1892 роках: «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Зима і весна, або Снігова краля». Хоча за життя письменницю не було належним чином оцінено, її творчості високу оцінку давали Сергій Єфремов, Олена Пчілка, Павло Житецький, Агатангел Кримський, Михайло Коцюбинський, Іван Франко.

Основними темами, які висвітлювала Чайка Дніпрова у своїх творах, були: нелегка селянська доля, життя інтелігенції, революційні події 1905 року. Значну частину творчого доробку письменниці становить поезія у прозі, де сконцентровано і відбито романтичний характер її світосприйняття, схильність до алегорій, підтекстів, образності, розгорнутих метафор, патетики. У 1885 році Людмила Березіна одружується із засланим до Херсона за українську діяльність письменником Феофаном Василевським, відомим у літературному середовищі під псевдонімом Софрон Круть. З ним молоду поетку і вчительку познайомив відомий історик Володимир Антонович ще в серпні 1884 року. В родині було троє дітей: доньки Оксана і Наталя та син В'ячеслав. Коли мешкали у Херсоні, чоловік Дніпрової Чайки обіймав скромну посаду губернського статистика, а також глибинно цікавився фольклором, культурою, історією, його поважав і підтримував Іван Франко. У подружжя формується спільне коло приятелів та однодумців, серед них – Михайло Старицький, Олександр і Софія Русови, Микола Садовський, Панас Саксаганський, Марія Заньковецька. Це були одержимі, натхненні люди, які служили ідеї, правді, моральним постулатам. Разом з чоловіком вона займається поширенням творів передових письменників, а також віршів Тараса Шевченка. В Одесі впорядкувала російсько-український словник, надрукований у 1893-1898 роках. Перед нею була відповідальна і висока мета – показати, що ми не єдине ціле, що ми різні, і звучання наших мов теж різне. У 1903-1904 роках Дніпрова Чайка активно співпрацювала з організацією допомоги політичним в'язням Херсонської каторжної в'язниці, за що потрапила до списку неблагонадійних, а невдовзі опинилася під прицільним наглядом поліції. У 1905 році за виступи на зборах із закликами боротися проти експлуататорського режиму Дніпрову Чайку заарештували, а вдома при застрашених дітях влаштували обшук, за результатами якого всі рукописи вилучили. Отже, Дніпрова Чайка зі своїми україноцентричними поглядами абсолютно не вписувалась у тодішню ідеологію новоросійського Херсона, Одеси, Миколаєва.

Крилата поезія і проза життя

У вересні 1908 року письменниця назавжди залишила Таврію і виїхала з дітьми до Києва, де долучилася до українського клубу «Родина», брала участь у більшості заходів київських організацій «Громада» і «Просвіта». Вона увійшла у середовище культурних діячів найвищого рівня, серед яких були Олена Пчілка, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Борис Грінченко, Михайло Старицький та інші світочі того часу. Тут письменниця збирає та впорядковує фольклорні форми, пише пісні, вірші, змальовує у своїх творах простих українців, наділяючи їх типовими рисами характеру, емоціями – від страждання і болю до радості і переможних настроїв. Емоційне забарвлення у творах обов'язково супроводжується описом природи, де душа раює, відпочиває. Кожен рядок ніби звучить, відлунює шумом хвиль, співом соловейка, куванням зозулі – тими справжніми звуками природи, які надають чуттєвого та емоційного смаку творам і ніби візуалізують сюжет. Оскільки авторка наголошує на фольклорних мотивах, вона майстерно вплітає приказки, прислів'я і фразеологічні звороти у канву творів: «А хто сміється, тому не минеться», «Та вже ж! Молода та зелена, як у спасівку яглиця!», «Що дорого досталося, за тим і серце болить». Окрім прозових та поетичних творів, авторка писала ще й поезію у прозі, яку подавала у вигляді фольклорних легенд з історично-героїчними сюжетами: «Тополі», «Дівчина-чайка», «Дві птиці», «Морське серце», «Білий чорт». Експериментуючи у царині поетичного і прозового слова, Чайка Дніпрова впровадила такі жанри, як оповідання-дума, оповідання-легенда, оповідання-казка.

Плідна й динамічна літературна праця виявляється пріоритетнішою за побутові сімейні справи, і через 10 років спільного життя подружжя Василевських пішло різними стежинами. Чоловік неодноразово дорікав дружині: «Ото як зозуля – більше фольклором, як господарством турбується».

Вже на схилі років у листі, адресованому Сергію Єфремову, Дніпрова Чайка щиро зізнається: «Хотіла служити тільки Україні, яку гаряче любила весь свій вік». Ці слова звучать як прощальний акорд людини з нелегкою долею, проте з величезною жагою до життя та любов'ю до батьківщини. Рядки з поезії «Зірка» красномовно свідчать про прагнення і готовність віддавати тепло свого серця, світити насамперед іншим, не собі... «Поки жива, все одного я бажати буду: тої зірки, того світу повік не забуду! Одного ще тільки в зірки щиро б я просила: трошки світу, щоб я й другим колись посвітила». У 1909 році через загострення ревматичної хвороби письменниця поїхала на лікування до Одеси. Тут вона жила до 1911-го, відвідуючи періодично Київ та Херсон. Кілька наступних років мешкала на Кавказі й на півдні України. 13 квітня 1915 року її колишній чоловік Феофан Василевський трагічно загинув, наклавши на себе руки. Один за одним почали відходити у засвіти її найкращі друзі, побратими й посестри по творчості: Борис Грінченко (1910), Микола Лисенко (1912), Михайло Коцюбинський (1913), Леся Українка (1913), Олександр Русов (1915).

Упродовж останніх років письменниця жила на Київщині разом зі старшою донькою-лікаркою Оксаною. З початку 1920-х була прикута до ліжка, пробувала писати лежачи. Дніпрова Чайка померла 13 березня 1927 року в селі Германівці, що на Київщині. Похована на Байковому цвинтарі. До 150-річчя від дня народження Дніпрової Чайки Національний банк України випустив пам'ятну монету номіналом 5 гривень. У 2013 році її ім'я присвоєне Херсонській обласній дитячій бібліотеці. На честь Дніпрової Чайки названо вулиці в Херсоні, Первомайську, Львові та її рідному селі Зелений Яр на Миколаївщині. ●

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Богдан ГУК

Подзвін у Розстайному

«Ніхто не є самотнім островом, кожен є частиною материка […]; смерть кожної людини применшує і мене, бо я єдиний з усім людством, а тому не питай ніколи, по кому подзвін: він дзвонить по тобі»

Джон Донн, «Звернення до Господа у хвилини нужди та небезпеки» (Devotions upon Emergent Occasions, 1624)

Англійський поет зламу XVI і XVII ст. Джон Донн не міг знати того, що його поетична дорога може супроводжувати наше розуміння того, що зробив Михайло Хомик на Лемківщині у XX і XXI ст.

У Хомика все починалося в 1947 році, коли його й на світі не було, якби не те, що в цьому році його світові наставав кінець. Це був лемківський відповідник Доннової «Анатомії світу» з 1611 року. Ця поема розчленовувала, усе ділила словом наче скальпелем, забирала одну людину в другої людини – була свідком смерті. А що залишалося? Руїна людей, які живуть без інших й не можуть бути собою.

Чи село Розстайне було собою після 1947 року? Ні. Процес руйнування не поспішав. Після того, як військові спорожнили його, сусіди з польських сіл розібрали хижі, у 1953 році влада розібрала церкву. Ще кільканадцять років тому на місці села димилися великі залізні реторти, повні краденого дерева розстайнян. Який статус на мапі лемківського сущого мали два хрести, камінні фундаменти школи, капличка і цвинтар, якщо ніде не було людей? Селом цього не назвеш. Тут розходяться дороги тільки тих, хто це місце минає.

У 1945 році розсталися з Лемківщиною Іван Хомик і його жінка Пелагія (дівоче прізвище Ґрацонь) з сусіднього села Святкова Велика. Були дідами Михайла Хомика по батьку. Вони, насильно вигнані до Української РСР, померли потім у Калуші. Однак Михайлів батько Петро втік тоді до лісу. Скривався. З трьома іншими хлопцями невдовзі пробрався через кордон, щоб подивитися на совітський «рай». І втекли назад. Два роки пізніше друга депортація – акція «Вісла» – кинула їх у Пшемисляни під Равичем.

По Лемківщині подзвін?

Їхній син Михайло народився в 1957 році на Західних землях – у Ґурі-Сльонській, але мав лем рік, як з батьками вернувся на Лемківщину, до Котані, звідки походила його мама Єва. Це вирішило все те, про що мова йтиме далі. У 1987 році виїхав до США, там зокрема 17 років головував в І відділові Організації оборони Лемківщини в Нью-Йорку. Як не дивно, але з цього міста йому весь час була добре видна Лемківщина.

Михайло Хомик перед творінням свого духу й рук. Фото автора статті

– Я єм видів тото місце і знав єм, же оно сповнит мою мрію. Бо мої дідове зіставили по собі у Святковій прекрасну фіґуру Святой Родини, – так він згадуватиме по роках.

Отож, коли в 2025 році вернувся, то вернувся не сам. Правду сказати, то повернення почалося ще там, бо задум поставити велику каплицю в Розстайному виник 6 років тому. Праця почалася в Бронксі в Нью-Йорку, де він, будучи працівником великого складу, використав його як простір до створення дерев'яного купола. Готову конструкцію відправив пачками на Лемківщину, а потім сам подався за нею.

Будівництво Михайло Хомик почав у липні 2025 року. Узором була церква у Святковій-Малій. Усе запроєктував і будував сам (у складніші моменти брав помічників, наприклад, бляхарів). У часі будови виявив місце, яким покоління ішли до храму святих Космі і Дам'яна, – камінь під входом.

Що будував Будівничий, якого око сторонньої людини могло вважати самотнім? Разом з каплицею верталося Розстайне, ткалася дивовижна дійсність, звуки молотка й пили розвалювали пустелю, церковне місце починало означувати олюднений простір. Михайло Хомик розмовляв з минулим так, якби читав Доннові «Звернення до Господа» у хвилини нужди та небезпеки. У цих роздумах англієць думав по-іншому, ніж у на 13 років ранішій «Анатомії світу». Він подолав розклад і вийшов на шлях до зцілення. Його «Ніхто не є самотнім островом, кожен є частиною материка» – це формула того, як Хомикова

eprasa.pl 21c7b9bf2c

каплиця будує єдність лемків з Лемківщиною. Якби Будівничий не мав надії відбудовувати зв'язку людей, його праця не мала б важливого для нас сенсу.

Храм – дерево життя

І от 14 листопада 2026 року, вперше від 1945 року в Розстайному, люди, що приїхали на освячення його каплиці, почули голос дзвону. На антимінсі, що подарував патріярх Святослав, перемиський владика зі священством і вірними справляв Службу Божу й освячував храм. Владика Євген Попович у проповіді послався саме на етику людяності, закоріненої в Господі.

– Життя людей без храму неможливе, храм – дерево життя, – сказав він, даруючи новому храмові ікону святих Космі і Дам'яна.

Голова Об'єднання лемків Григорій Трохановський, виступаючи після освячення, звернув увагу на те, як багато надії на відновлення Лемківщини дає розстайнянський подвиг лемка. І справді, адже у Розстайне прибув з США представник Організації оборони Лемківщини і одночасно голова Фонду дослідження Лемківщини Андрій Хомик.

– Михайло завжди вважав себе лемком, – сказав він. – Ініціатива і вибір місця для каплички належать виключно йому. Його праця це велика моральна перемога, міст, перекинутий з Лемківщини до лемків у США й Україні. Тому ООЛ і Меморіальний фонд лемківської спадщини Юрія Ковальчика взяли на себе частину фінансових витрат на будівництво цього «мосту».

Діди Андрія і Михайла Хомиків були братами. Онук першого, на відміну від другого, народився у Львові, бо його батьків у 1945 році малими дітьми вигнали до радянської України. Звідти на освячення каплички приїхали з Калуша нащадки святківчан. Найстарша з них, пані Ольга Борейчак, з дому Драньо, народилася у Святковій Великій 90 років тому. Вона взяла з собою до Розстайного дітей, внуків і правнуків, щоб побачили, де вона бігала малою дитиною:

– Мій дід три рази перед війною їздив працювати до Америки, поставив у селі хату й капличку, а в 1947 році моя бабуся цілувала стіл і землю, як нас москалі виселяли. Чого нас звідси забирали?! Мені тепер ся здає, же мам в очах тот погляд, як моя мама, коли з гори останній раз дивилася на Святкову...

«Нас обдурили зі Сходу фарисеї»

Правда і неправда парою ходять, отож, наче відповідаючи на питання Ольги Борейчак, поету Василеві Хомику (1933–2002) довелося згадати російських «друзів» Лемківщини. У 1945 році вони змалювали розстайнянам «блаженний рай на своїй землі / І ми зреклися матінки своєї».

Тимчасом спомини Терези Русиник-Кищак заперечують тезу про особливу схильність мешканців села до совітської пропаганди. «Наступила весна [1945 р.], селяни засіяли й засадили землю, але знову страшне лихо? У село „завітала" переселенча комісія, яка добровільно-примусово записувала на виїзд з рідної землі. Ніхто не хотів покидати рідного прадідівського гнізда. Свідомих селян закривали до пивниць. Закритий був С. Русиник, а його синові голова комісії сказав: „снімай з дома желєзо і уєзжай"» (Т. Русиник-Кищак, Розстайне в диму, «Лемківщина» 1997, ч. 4). Розстайне кинули у Сталінську область. Якби не втікали з «раю» й не опинилися, зокрема, біля Калуша, звідки рукою подати до Лемківщини, то нині, 14 листопада, їхні діти чули б відгомін того «раю» – ракети позашлюбної дитини Сталіна – владіміра путіна.

Діти села Розстайне (друга зліва в народному одязі стоїть Тереза Русиник, потім замужем Кищак), 1942 р.
Фото з архіву автора статті

Освячення каплиці Космі і Дам'яна у Розстайному.
Фото автора статті

У польських публікаціях Розстайне сьогодні – це дешева ностальгія, поганої якості «симпатія» для тих, кого... нема. Часом і серед своїх маємо дивовижне розуміння. Наш письменник Петро Трохановський у «Бесіді» з червня 2006 року також віддався більше міркуванням про «право»- і «лівославних», літері «з» у назві села. Репортаж закінчив думкою, що село є «порожне днес». Він стояв перед майже готовою каплицею, але знаку життя, надії, присутності Михайла Хомика, як першого мешканця нового Розстайного, так і не побачив. Може, і нема в цьому селі місця для метафізичних роздумів Джона Донна, але є реальна праця, є трираменний хрест.

Отож, коли письменник Василь Хомик, а він батько Андрія (того, що прилетів з США, тобто другого «раю» лемків), у поезії «Плач самотнього дзвона» поставив питання: «За ким голосит дзвін у Бескидах?», то нині Михайло Хомик так відповідає:

– Розстайне має стягати людей. На наступний рік я хочу мати тут імпрезу «Лемківська осінь» – на празник Космі і Дам'яна, якраз на 80-річчя останньої депортації з Лемківщини. ●

eprasa.pl 21c7b9bf2c

90-річчя Михайла Бзделя

20 листопада свій поважний 90-річний ювілей святкує **Михайло Бздель** – багаторічний учитель і працівник IV Загальноосвітнього ліцею в Лігниці, шанований член нашої української громади.
Упродовж багатьох років пан Михайло присвячував себе педагогічній праці, передаючи молодим поколінням знання, досвід і життєву мудрість.
У 1961-1979 роках пан Михайло був керівником гуртожитку при ліцеї, присвячуючи себе вихованню молоді та турботі про учнів, які жили далеко від рідних домівок. Для багатьох із них гуртожиток був другим домом, а його керівник – людиною, яка супроводжувала їх у важливі роки дорослішання.
Своєю багаторічною діяльністю він заслужив повагу та вдячність тих, хто мав нагоду його знати, навчатися в нього чи працювати поруч.
З нагоди цього прекрасного ювілею щиро бажаємо панові Михайлові міцного здоров'я, душевного спокою, родинного тепла, радості та ще багато щасливих років життя!
Закликаємо всіх, хто знає і пам'ятає пана Михайла, долучитися до привітань. Нехай у цей особливий день він відчує, що роки минають, але людська вдячність, повага й добра пам'ять залишаються.
Пам'ятаймо про людей, які протягом десятиліть були частиною життя нашої громади!

Випускники IV ліцею у Лігниці

ЗАПРОШУЄМО НА МАЛАНКУ 2027 у Кошаліні

16 січня 2027 року (субота), початок: 20:00.
Ресторан Готелю Арка – Громада
(ul. Zwycięstwa 20/24, Koszalin).
До танцю гратиме ансамбль «ГАРАЗД» з Ґданська.
Квитки можна вже заздалегідь резервувати в домівці ОУП.
Детальніша інформація та резервація місць за номерами телефонів: 94/ 342 64 70 (домівка),
тел. моб. 884 994 009, 609 856 353.
КІЛЬКІСТЬ МІСЦЬ ОБМЕЖЕНА!

Щиросердечно запрошує кошалінський гурток ОУП

eprasa.pl 21c7b9bf2c

Передплата «Нашого слова» на 2027 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**145,00** зл	**290,00** зл	**580,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**155,00** зл	**310,00** зл	**620,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
550,00 зл	**1100,00** зл
130,00 євро	**260,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
200,00 дол КАНАД.	**400,00** дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
140,00 дол США	**280,00** дол США

ДО УВАГИ БАТЬКІВ!

Надсилайте нам фотографії ваших дітей, які народилися в 2026 році. Для того, щоб вони з'явилися у новорічному номері нашої газети, чекаємо на знімки до 20 грудня на електронну адресу редакції: redakcja@nasze-slowo.pl.
Просимо зазначати ім'я, прізвище, вагу, зріст, а також місцевість – бажано українською мовою. Чекайте відповіді на свій лист. Якщо відповіді немає, значить, редакція не отримала фото. В такому разі просимо надіслати мейл ще раз або телефонувати нам: +48 (22) 677-88-10.

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Lesia Korostatevych (Warszawa), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 21c7b9bf2c

8-й огляд українського кіно

Листопад – Грудень 2026

Дарлово
Дарловський культурний центр, кінотеатр «Байка»
Darłowski Ośrodek Kultury
Kino Bajka
ul. Morska 56, Darłowo

Кошалін
Культурний центр 105
Centrum Kultury 105
ul. Zwycięstwa 105, Koszalin

Щецінек
Агентство місцевого самоврядування з питань промування та культури
Samorządowa Agencja Promocji i Kultury
ul. Wyszyńskiego 65, Szczecinek

Валч
Валецький центр культури
Wałeckie Centrum Kultury
Plac Zesłańców Sybiru 3, Wałcz

Фільми з польськими субтитрами

organizator:

Związek Ukraińców w Polsce

Pomorze Zachodnie

operatorzy medialni:

ad.Media Consulting · Polskie Radio Koszalin · Plus radio · ekoszalin.pl · Наше Слово · Głos Koszaliński · GK24.pl · TV MAX · Halo Koszalin tvmax.pl · prestiż

Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków otrzymanych z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego Dotyczy realizacji zadania pn. „Zintegrowane wydarzenia kulturalne i przedsięwzięcia edukacyjne dla rozwoju mniejszości w Zachodniopomorskim."

eprasa.pl 21c7b9bf2c